

Teza: podstawa orzeczenia

Jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie z 14. 12. 2006 r., III KK 372/06), oparcie wyroku na okolicznościach nieujawnionych w toku rozprawy głównej, stanowi naruszenie art. 410 k.p.k.

Sygn. akt: WO-18/17

ORZECZENIE
z dnia 5 października 2017 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie

w składzie:

Przewodniczący: SWSD Dariusz Drozdowski

Sędziowie SWSD Karolina Szał

SWSD Arkadiusz Sawala /sprawozdawca/

Protokolant: Aneta Stefańska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego radcy prawnego Krzysztofa Bodio

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 października 2017 r. sprawy radcy prawnego J. S.

obwinionej o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 10, art. 26 ust. 1, art. 28 ust.2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych,

na skutek odwołania obrońcy obwinionej od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 7 października 2016 r. w sprawie o sygn. akt: D 34/2016

orzeka:

1.

uchylić zaskarżone orzeczenie w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie;

2.

rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.000, 00 (słownie: jeden tysiąc) złotych pozostawić do rozstrzygnięcia Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

UZASADNIENIE

W dniu 7 grudnia 2015 r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie wpłynęła skarga złożona przez W. R. na działania radcy prawnego J. S..

Skarżący zarzucił Obwinionej naruszenie zasad etyki zawodowej poprzez to, że będąc jego pełnomocnikiem w sprawie o zachowek przyjął pełnomocnictwo od jego żony w sprawie o rozwód przeciwko niemu. Jak wskazał, w jego ocenie informacje, które Obwiniona uzyskiwała występując w sprawie o zachowek, m.in. o jego stanie majątkowym i jego stosunkach z rodziną, mogą zostać wykorzystane w sprawie o rozwód. Skarżący wskazał, że utracił zaufanie do

Obwinionej i obawia się, że przyjęcie przez nią pełnomocnictwa w sprawie o rozwód ma negatywny wpływ na jego sytuację prawną.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wnioskiem z 28 kwietnia 2016 roku Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wniósł do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w Warszawie o ukaranie Obwinionej, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutu postępowania sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego określonymi w art. 10, art. 26 ust. 1, art. 28 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, tj. jednoczesnego występowania w warunkach konfliktu interesów od lipca 2015 r. w charakterze pełnomocnika W. R. w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku I Wydział Cywilny pod sygn. akt I C 327/14/PD oraz w charakterze pełnomocnika żony W. A. R. w sprawie o rozwód przeciwko niemu toczącej się przed Sądem Okręgowym W. P. w W. I Wydział Cywilny pod sygn. akt (...).

W dniu 7 października 2016 roku Okręgowy Sąd Dyscyplinarny uznając winę obwinionej w powyższym zakresie, mając na uwadze zawiniony charakter popełnionego przewinienia dyscyplinarnego, orzekł wobec obwinionej na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o radcach prawnych karę pieniężną w wysokości 9.000,00 złotych, uznając powyższe za adekwatne i konieczne dla osiągnięcia celów.

Obok kary pieniężnej na podstawie art. 65 ust. 2a ustawy o radcach prawnych Okręgowy Sąd Dyscyplinarny orzekł zakaz wykonywania przez Obwinioną patronatu na czas trzech lat, gdyż w ocenie Sądu Obwiniona nie powinna sprawować patronatu nad aplikantami, którzy pod opieką patrona muszą przyswoić zasady wykonywania zawodu radcy prawnego w zgodzie z przepisami i Kodeksem Etyki Radcy Prawnego. W ocenie Sądu ten okres powinien pozwolić Obwinionej na zrozumienie jej czynu i przyswojenie zasad wykonywania zawodu w sposób pozwalający w przyszłości na prawidłowe sprawowanie patronatu.

Nadto na podstawie art. 65 ust. 2e ustawy o radcach prawnych Okręgowy Sąd Dyscyplinarny orzekł obowiązek przeproszenia przez Obwinioną pokrzywdzonego w formie listu pisemnego wysłanego na adres pocztowy pokrzywdzonego.

Zgodnie z art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych Okręgowy Sąd Dyscyplinarny zasądził od obwinionej na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie zwrot kosztów postępowania dyscyplinarnego w wysokości 2.000,00 złotych.

Od powyższego orzeczenia w dniu 15 grudnia 2016 roku odwołanie nazwane apelacją wniósł obrońca Obwinionej adwokat A. G., zaskarżając powyższe orzeczenie w całości na korzyść obwinionej J. S..

Zarzucił naruszenie przepisu art. 7 i art. 410 k.p.k. ze względu na wybiórcze przeprowadzenie postępowania dowodowego skutkiem czego nastąpiło wybiórcze ujawnienie materiału dowodowego, a ponadto naruszenie art. 389 § 1 k.p.k. wyrażające się zaniechaniem ujawnienia wyjaśnień obwinionej w dochodzeniu przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym, gdyż Obwiniona na rozprawie skorzystała z prawa odmowy składania wyjaśnień. Ponadto zarzucona została niewspółmierność orzeczonej kary, podczas gdy adekwatną, zdaniem autora apelacji, do stopnia zawinienia byłaby kara upomnienia. Jako załączniki zostały dołączone dwa odpisy apelacji.

Rozpoznając w/w odwołanie pierwszy raz Wyższy Sąd Dyscyplinarny ustalił, że w aktach sprawy na karcie nr 96 znajduje się upoważnienie obrończe z datą 7 października 2016 roku, w którym Obwiniona J. S. ustanawia swoim obrońcą adwokata A. G. w postępowaniu przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie (sygn. akt D 34/2016) z prawem dalszych substytucji.

Na rozprawie przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w dniu 14 marca 2017 roku Przewodniczący składu orzekającego okazał obwinionej kartę 96 akt sprawy. Obwiniona potwierdziła, że zostało złożone upoważnienie - jak na karcie 96 - i dodała, że żadne inne nie zostało udzielone. Wobec treści upoważnienia do obrony znajdującego się na karcie 96 i wobec braku upoważnienia do obrony w postępowaniu przed Sądem II instancji w tym do złożenia

odwołania przez adwokata A. G., Wyższy Sąd Dyscyplinarny postanowił pozostawić odwołanie Obwinionej J. S. z dnia 15 grudnia 2016 roku bez rozpoznania na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w związku z art. 429 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, albowiem odwołanie zostało złożone przez osobę nieuprawnioną.

Na powyższe postanowienie z dnia 14 marca 2017 roku Obwiniona J. S. wniosła w dniu 44 maja 2017 roku zażalenie, zaskarżając przedmiotowe orzeczenie w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu celem procedowania środka odwoławczego. W powyższym piśmie wskazała, iż wniesienie odwołania w dniu 15 grudnia 2016 roku w jej imieniu przez adwokata A. G. stanowiło czynność dokonaną na etapie postępowania przed Sądem I instancji, co wynika przede wszystkim z przepisów k.p.k. sytuujących złożenie środka odwoławczego jako czynność dokonywaną przed organem, który wydał skarżone orzeczenie. Obwiniona zaznaczyła, iż upoważnienie z dnia 7 października 2016 roku udzielone przez nią wobec adwokata A. G. umocowywało do całości postępowania przed Sądem I instancji, bowiem treść upoważnienia udzielanego przez mocodawców w postępowaniu karnym, jeśli nie zawiera dodatkowych ograniczeń, obejmuje ze swego charakteru pełnię praw i obowiązków do działania w imieniu i na rzecz osoby bronionej, a tym samym do pełnej reprezentacji, aż do prawomocnego zakończenia postępowania. Obwiniona wskazała, że mając powyższe na względzie, należy przyjąć, iż wniesienie odwołania w jej sprawie w dniu 15 grudnia 2016 roku zostało dokonane w granicach udzielonego upoważnienia i pochodziło od osoby posiadającej prawo do jej wniesienia.

Po wyznaczeniu innego składu orzekającego i rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2017 roku na posiedzeniu przedmiotowej sprawy z powodu zażalenia obwinionej na postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego KIRP w Warszawie z dnia 14 marca 2017 roku, Wyższy Sąd Dyscyplinarny uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Jak wskazano w uzasadnieniu, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z przepisem art. 120 § 1 k.p.k., zaniechanie złożenia upoważnienia do podjęcia czynności procesowej stanowi brak formalny pisma, do usunięcia którego wzywa się osobę, od której przedmiotowe pismo pochodzi, również na etapie postępowania odwoławczego. Wobec powyższego, w przypadku powzięcia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny wątpliwości co do należytego umocowania przez Obwinioną adwokata A. G. do wniesienia odwołania w jej imieniu, Wyższy Sąd Dyscyplinarny miał obowiązek tę kwestię wyjaśnić. Należało zatem, na podstawie art. 120 k.p.k. wezwać wnoszącego przedmiotowe odwołanie do uzupełnienia braków formalnych pisma. Dopiero po bezskutecznym upływie terminu do przedłożenia umocowania w sprawie, mogło nastąpić pozostawienie środka odwoławczego bez rozpoznania. W tej sytuacji uznano, iż postanowienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 14 marca 2017 roku było wadliwe i naruszało prawo Obwinionej do obrony, co spowodowało jego uchylenie w trybie zażaleniowym. Nadto należy podkreślić, że podczas posiedzenia Wyższego Sądu Odwoławczego w dniu 22 czerwca 2017 r. adwokat A. G. złożył do akt sprawy upoważnienie podpisane przez Obwinioną J. S., w którym ustanowiony został jej obrońcą w niniejszym postępowaniu toczącym się przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Uwzględniając powyższe a także oświadczenie Obwinionej złożone na rozprawie w dniu 5 października 2017 r., w którym Obwiniona wskazała, że umocowała adwokata A. G. do występowania jako jej obrońcy w całym niniejszym postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przeciwko niej, Wyższy Sąd przystąpił do rozpoznania odwołania Obwinionej od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego.

Rozpoznając przedmiotową sprawę Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych zważył, co następuje:

Podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego są przepisy ustawy o radcach prawnych stosowane w związku z przepisami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych radca prawny podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swoich obowiązków zawodowych. Na podstawie art. 74¹ pkt 1 i pkt 2 ustawy o radcach prawnych w sprawach nieuregulowanych do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego oraz rozdziałów I-III Kodeksu karnego.

W myśl art. 437 § 1 k.p.k. po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części. Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty, lub uchyla je i umarza postępowanie; w innych przypadkach uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Jednakże, jak wynika z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe przepisy oraz treść zarzutów podniesionych przez obrońcę Obwinionej w odwołaniu z dnia 15 grudnia 2016 roku, jak również dzieląc stanowiska wyrażone przez Obwinioną, jej Obrońcę oraz Zastępcę Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego na rozprawie w dniu 5 października 2017 roku, Wyższy Sąd Dyscyplinarny, uznając powyższe odwołanie za zasadne, uchylił zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 7 października 2016 roku (sygn. akt D 34/2016) w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Obrazą norm postępowania stanowi uchybienie jedynie w wypadku, gdy mogła mieć ona wpływ na treść orzeczenia. Ponadto powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, należy zaznaczyć, że przepis art. 438 pkt 2 k.p.k. określa jeden z tzw. względnych powodów odwoławczych o charakterze ogólnym, przy czym, do naruszenia tego przepisu nie może dojść bez wskazania jakiej konkretnie normie procesowej miał uchybić Sąd (postanowienie Sądu Najwyższego z 17. 01. 2007 r., IV KK 470/06).

W rozpatrywanym odwołaniu Obrońca Obwinionej zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, polegającą na naruszeniu:

- art. 7 i art. 410 k.p.k. poprzez przekroczenie przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów wobec zbyt dowolnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek wybiórczego ujawnienia materiałów dowodowych zgromadzonych w postępowaniu;
- art. 389 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie ujawnienia na rozprawie wyjaśnień obwinionej złożonych w toku dochodzenia przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym.

Ponadto zaskarżonemu orzeczeniu została również zarzucona rażąca niewspółmierność orzeczonej kary.

Przepis art. 389 § 1 k.p.k. ustanawia jeden z wyjątków od obowiązującej w procesie karnym zasady bezpośredniej realizacji dowodów w toku rozprawy głównej, umożliwiając korzystanie przez Sąd z protokołów wyjaśnień oskarżonego złożonych na wcześniejszym etapie postępowania - w zakresie i w warunkach określonych w przedmiotowej normie. Należy przy tym wskazać, że z orzecznictwa oraz literatury jednoznacznie wynika, że pomimo braku wyraźnego sformułowania ustawowego nakazu, odczytanie wyjaśnień złożonych poprzednio przez oskarżonego, w wypadkach określonych w przytoczonym przepisie, przeistacza się w obowiązek sądu, którego niedopełnienie może być ocenione jako rażące naruszenie przepisów prawa procesowego.

Przenosząc powyższe ustalenia na grunt rozpoznawanej sprawy, należy uznać, iż Okręgowy Sąd Dyscyplinarny był zobowiązany do odczytania na rozprawie w dniu 7 października 2016 roku protokołu wyjaśnień złożonych przez Obwinioną na etapie postępowania przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym. Obwiniona odmówiła bowiem składania wyjaśnień przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym, który w takich okolicznościach na mocy ustawy powinien przeprowadzić dowód z protokołu uprzedniego przesłuchania poprzez ujawnienie jego treści na rozprawie. Jak słusznie się wskazuje, odczytanie w ustawowo uzasadnionych warunkach protokołów poprzednio złożonych wyjaśnień oznacza ich włączenie do materiału dowodowego i poddanie swobodnej ocenie dowodów jak każdego innego dowodu (postanowienie Sądu Najwyższego z 9. 03. 2005 r., III K 173/04)

Jednakże Okręgowy Sąd Dyscyplinarny, jak wynika z protokołu rozprawy z dnia 7 października 2016 roku, zaniechał odczytania wyjaśnień złożonych przez obwinioną J. S. przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym, mimo zaistnienia ku temu

przesłanek określonych w art. 389 § 1 k.p.k., co w ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego stanowiło istotne uchybienie proceduralne. Na skutek powyższego, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny pozbawił Obwinioną możliwości odniesienia się do złożonych wcześniej wyjaśnień, ograniczając tym samym przysługujące Obwinionej prawo do obrony.

Ponadto trzeba podkreślić, iż w konsekwencji powyższego naruszenia, doszło również do uchybień w zakresie art. 410 k.p.k. - zgodnie z którym podstawę wyroku może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Odnosząc się do powyższego należy zauważyć, że Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 7 października 2016 roku wskazuje, iż oparł swoje ustalenia faktyczne na dowodach zgromadzonych w toku przewodu sądowego, jednocześnie zaznaczając, że na rozprawie poprzedzającej wydanie orzeczenia, przeprowadzono dowód z wyjaśnień Obwinionej. W świetle powyższego można stwierdzić, iż Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wydał zaskarżone orzeczenie między innymi na podstawie dowodu w postaci wyjaśnień Obwinionej, który jednakże nie został ujawniony w toku rozprawy głównej, gdyż Sąd na rozprawie w dniu 7 października 2016 roku zaniechał odczytania protokołu wyjaśnień złożonych przez Obwinioną na etapie dochodzenia. Z kolei jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie z 14. 12. 2006 r., III KK 372/06), oparcie wyroku na okolicznościach nieujawnionych w toku rozprawy głównej, stanowi naruszenie art. 410 k.p.k.

Z uwagi na powyższe należy uznać, iż doszło do kolejnego naruszenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny postępowania, co niewątpliwie mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Za zasadne należy więc uznać zarzuty podniesione przez obrońcę Obwinionej w odwołaniu od zaskarżonego orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego.

Na podstawie analizy materiału zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy a także w oparciu o argumenty wskazane przez obrońcę Obwinionej na rozprawie w dniu 5 października 2017 roku. przy, co należy podkreślić, zgodnym wniosku obrońcy Obwinionej i Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego, Wyższy Sąd Dyscyplinarny stwierdził, iż w danym postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny zostało naruszone prawo do obrony albowiem zgodnie z treścią art. 438 pkt 2 k.p.k. nastąpiła w tym przypadku obraza przepisów postępowania mająca wpływ na treść orzeczenia. Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego należało uwzględnić stanowisko wskazane w odwołaniu, iż wadliwość postępowania prowadzonego przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny było istotna a zatem należy całe postępowanie przed sądem pierwszej instancji przeprowadzić od nowa.

Mając na względzie powyższe, odwołanie Obwinionej zasługiwało na uwzględnienie i wobec tego orzeczono jak w sentencji.

Z przepisu art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych wynika, że w razie ukarania koszty ponosi obwiniony; w pozostałych przypadkach koszty dochodzenia i postępowania przed okręgowym sądem dyscyplinarnym pokrywa właściwa okręgowa izba radców prawnych, a koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym - krajowa Izba Radców Prawnych. Tym samym w efekcie zapadłego rozstrzygnięcia odwoławczego rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego przez Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.000,00 złotych pozostawić do rozstrzygnięcia Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie .